

Müellif: Mustafa Sabri Efendi

Dergi: Sebîlürreşâd

Tarih: 25 Şevval 1337

Şeyhülislam Efendi hazretlerinin ahîran intişar eden “Yeni İslam Müctehidlerinin Kıymet-i İlmiyyesi” ünvanlı eser-i fâzılânelerinin hâtimesidir:

Son zamanlarda, ale'l-umûm Müslümanların maddiyatını zebûn eden Avrupa terakkiyat-ı medeniyyesi birçok mütefekkirimizin maneviyâtında da tahribat icra etmiş olduğu için, münazırım da, fikrindeki hürriyete ve zatındaki ulüvv-i himmete rağmen, bu maraz-ı sârînin tesîrinden azade kalamamıştır. Yani Avrupa'nın terakkiyat-ı hâzırası o derece gözünü doldurmuş ki nev'an-mâ kudret ve azamet-i ilâhiyyeyi unutturmuştur. Kavî ve müterakkî gördüğü Avrupalıları bizim ile ölçmekten hatırında kalan hiss-i a'zam, kudret-i ilâhiyye ile ölçerken de muhakemesi üzerinde hâkim olmaktan hâlî kalmamıştır. Bu hâlin tesîri, münazırımın üçüncü davasına kadar kendini gösteriyor. Öyle ya, demiş: Her yerde sefil ve düşkün bir hâlde bulunan Müslümanların dini hakk olsun da şâşaa-ı terakkiyatıyla gözleri kamaştıran milletlerin dini ve hatta dînsizliğe de şâmil olan içtihad ve itikadı hakk olmasın, bu ne kadar garip ve makûs bir şey!

Zavallı ve masum Müslümanlık (!) mensûbiyetinin acz ve zilletiyle yine sen mi ithâm ve muâheze olunuyorsun? Ve biz, duygusuz ve hayırsız Müslümanlar (!), kusurumuzun cezasını dünyada çektiğimiz sefaletle geçirmiş olabilseydik de hâl-i esef-iştîmâlimizle dîn-i İslâm'a, hatta kendi aramızdan söz getirmekte olduğumuzun cezasını da âhirette ayrıca çekmeseydik. Beri tarafta, ey içimizden halâskâr kisvesine bürünerek meydana çıkan cesaretli gâfiller! Müslümanların kendilerini ıslâh ve i'lâya gücünüz yetişmediği için, vazîfe-i asliyyenizdeki aczinizin intikâmını dîn-i İslâmdan mı almak istiyorsunuz?

□□□□ □□ □□ □□□□ □□□□ □□ □□□□ □□□□□□ □□□□□□ □□□□

(Dünyamızı dinimizi yırtarak yamamaya çalışıyoruz; ne dinimiz kalıyor ne de yamadığımız dünyamız)

“□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□

Sonra bir pirenin bir fil üzerine yapışmakla fili yenmesi kabîlinden dersek aradaki farkı tamâmen göstermiş olamayacağımız sûrette, beşer, âsâr-ı mevcûdiyetiyle tutunmak istediği kürede ne kadar alaka peydâ edebilmiştir. Cürmü nedir, bedeni nedir, hayatı nedir, ve nasıl bir pamuk ipliğine bağlıdır? Kainata tevcîh edilen umûmî bir nazar, en azîm, en müteazzım bir âdeme, en küçük bir mikrop kadar mevcûdiyet hissesi ayırmaz, en şevketli bir hükûmete bir santimetre ve murabbai yer vermez. Müddeti bir demden, hayâtı bir nefesten ibaret olan insan, henüz hâl-i hayatında iken bile ale't-tevâlî yirmi dört saat dünya ile alâkasını muhafaza edemeyerek her gün, servetinden, âsârından, ilminden iktidarından ayrılmak ve saatlerce başka bir âleme teslîm-i nefis eylemek mecbûriyetindedir. “□□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□”. Şimdiye kadar Avrupa’nın terakkiyât-ı mâddiyyesine bizi teşvîk eden müceddidlerimizin bir kısmı adeta: “Herifler dünyâlarını mamûr etmişler, bizim buna gücümüz yetmiyor, yanî dünyâmızı mamûr edemiyoruz, bari âhiretimizi harâp edelim.” manasını andıran bir tarîk-i nâ-hemvâr üzerine bizi teşvîk etmişlerdir.

Benim fikrime gelince: Nice müslümanların, esbâb-ı sefâlet ve inkırâzını tetkîk maksadıyla ve mevzûu ...? ictimâiyyeye âit olmak üzere yazmadığım ve belki sırf dînî ve ilmî bir meselenin, münâzırım tarafından kabûl edilen tarîk-i meşrû ve mensûsu dâiresinde mütâlâa yürütmek üzere kaleme aldığım şu eserimin yalnız bir noktasında husûle gelen sevk-i kelâmı tatmîn için şu kadar söylerim ki: Ben, Müslümânların mâddeten ve ahlâken inhitâtını ve belki kısmen iflâsını inkâr edenlerden, ve buna çâre-sâz olacak intibâh ve teceddüd yollarının önüne set çekmek isteyenlerden değilim. Ancak, buna çâre olacak diye açıktan veya gizliden dîn-i İslâmın tahrîp veya tahrîfine lüzûm gösterilirse o zamân ben Müslümanların bu hal-i sefalette kalmalarını, haklarında daha hayırlı görürüm. Ve bu sefaleti de yine hiç olmazsa dîn-i İslâmın esasına sâhip kalmış olmakla beraber ahkamı ile amil olmak hususundaki kusurlarına, gevşekliklerine karşı bir te’dîb-i ilâhîye haml ederek mütesellî olurum. Ve ben, Müslümânların mesût bir dünyâ yüzüne çıkmasını samîm-i vicdânımla ârzu eylediğim hâlde, dînimizin üzerine basarak erişebileceğimiz yüksek dünyâya lanet ederim. Biz o yüksek dünyâyâ çıktığımız zamân, İslâmiyette dest-i i’tisâmımızla fark-ı ihtirâmımız da bulunmalıdır. Hem bu sûretle hareket edersek yükseleceğimiz yere çıkarken bizliğimizi de beraber götürmüş olacağımız cihetle muvaffakiyet daha ziyâde kat’îdir. Aksini yaparsak, daha i’tilâ hareketinde melezleşmiş olan bizler, çıkacağımız noktaya vâsıl olmadan kuvvetimizi zâyî etmiş olacağımız gibi farz-ı muhâl olarak şâhika-i emele yükselmek mümkün olsa bile o yükselenler artık biz değil bizden tenâsüh etmiş başkalarıdır. Bize yabancı olan o mahlûkların dünyâca saâdetlerine çalışmak

borcumuz olmadığı gibi âhiretçe mesûliyetlerine iştirâk etmek de hiç işimize gelmez.

Yine ben, şimdiki ulemâ-ı İslâm mevkiinde bulunanlardan birçoklarının bu ünvan ile münâsebetleri olmadığı ve en muktedirlerinin de ilmen ve fikren ve hissen kifâyetsiz bir derecede bulunduğunu tasdîk ederim. Fakat benim gibi işte o kifâyetsizlerden berî olan Musa Bigiyef Efendi'nin veya başkalarının, vaktiyle ilm-i kelâmı, ilm-i fıkıhı vaz' ve tedvîn eden ulemâ-ı İslâm'ın mevki-i bülendine hakâretler fırlatmaya kalkışmalarını kat'iyen tecvîz etmem. Onlar, içinde bulundukları asrın ihtiyâcât-ı ilmiyyesine bâliğan-mâ-belağ galebe çaldılar. Onlardaki kudret-i ilmiyyenin, hiss-i vazîfenin onda biri bizde bulunsaydı belki biz de dîn-i İslâm'ın garîp kaldığı bir zamânda bir parça yüzünü güldürebilirdik. Bizim gibi bu dînin ulemâsı 'idâdında bulunmaya lâıyk olmayan zavallıları görüp de, târîh-i İslâmın kılıcı ile nâm bırakan eâzımdan binlerce daha fazla ulemâyâ malik olduğunu unutmamalı. Ve hele, kifâyetsizliğine, yani noksân-ı ilmine fukdân-ı terbiyesi munzam olmaktan başka bizden farkı olmayan Musa Efendi gibilerin sözlerine bakıp da eslâf-ı ulemâmız hakkında yanlış fikirlere zâhib olmamalı, Allah'tan korkmalı ve ilim ve dîn huzûrunda utanmalıdır. Yeni yetişen Müslümân çocukları, sürü sürü Avrupa ulemâ ve hukemâsının isimlerini, menâkıb-ı şöhretlerini hâfızalarında taşıyorlar. Bu hâl kâfi gelmiyormuş gibi üstelik bir de ulemâ-ı İslâmın, bazı hâtırlarda kalan bekâyâ-yı nâmını kazıyıp çıkarmak için mezemmetlerini, kendilerine âdeta meslek edinenler ve bunu da gûyâ dîn-i İslâma hizmet şeklinde gösterenler bulunuyor!

□□□□□ □□□□ □□□ □□□ □□□□□ □□□□□ □□□ □□ □□□□□□ □□□ □□□

Hayır, hayır... Eslâf-ı kirâmın hizmetleri, ulüvv-i himmetleri, had nâ-şinâs ahlâfın takdîrine arz ihtiyâç etmek derecesinden müteâlîdir. Lakin Müslümânlar arasında, ulûm-ı İslâmiyye mebahisinde herkese istediğini söylemek ve belki bu ilimleri okumadan bilmek hakkı verildiği ve yine bu ilimlere mahsûs olmak üzere hatâ ile savâbın farkı aranılmadığı bir zamânda kütüphânelerin elinden gelmez ki sâhiplerinin sükûta mahkûmiyetleri cihetiyle müdâfaadan mahrûm kalmış olan mücelledât-ı ilmiyyeyi çıkarsın da ortaya saçsın!

Hicâp etsin tabîat yerde kalmış kâbiliyetten

Evet, o büyük eslâfın verese-i ulûmu makamında bulunan şimdikiler, acz ve fütûr içinde pûyan ve her türlü levh-i lâime şâyândırlar. Bununla beraber, ilm-i dîne tarîk-i mahsûs

Terakkî Edelim Fakat Müslüman Kalmak Şartıyla

kabîlinden intisâb etmeyen veyahut dîni, sırf dünyevî ve ictimâî bir mesele hâlinde tahlîle kalkışan müceddidlerin dîn-i İslâm hakkında zarar ve hasarı işte bu kifâyetsiz ulemâdan fazladır. Bunu târîh-i İslâm gösterecek ve belki âlem-i İslâmın son senelerinde kısmen göstermiştir bile! Çünkü evvelâ, bu müceddidlerin dînimizin hakîkaten dostu veya düşmanı olduklarını tayîn edememekte mazûruz. Bunlar, daha sarîh bir çehre ile karşımıza çıksalar...

Hazırlayan: Ahmet Mücahit Bal

Editör: Furkan Yalçınkaya

Link:https://isamveri.org/pdfosm/D00125/1335_17/1335_17_431-432/1335_17_431-432_SABRIM.pdf